

Avrupa Konseyi
Bakanlar Komitesi

**Yirmi birinci yüz yıl Avrupa'sında tarih öğretimi üstüne
Tavsiye Kararı Rec(2001)15**

*(Bakanlar Komitesi tarafından 31 Ekim 2001 tarihinde Bakanlar delegelerinin
771. toplantısında onaylanmıştır)*

Avrupa Konseyi tüzüğünün 15.b maddesi uyarınca Bakanlar Komitesi,

Avrupa Konseyi'nin hedefinin üye ülkeleri arasında daha kapsamlı bir birliğe ulaşmak olduğunu göz önünde bulundurarak;

İmza koyan devletleri sözleşmeye imza koyan diğer ülkelerin tarih ve uygarlıkları eğitimine ağırlık vermeye ve bu çalışmaları imza koyan diğer ülkelerin topraklarında da geliştirmeye çağırarak 19 Aralık 1954'te Paris'te imzalanan Avrupa Kültürel Sözleşmesi'ni göz önünde bulundurarak;

Viyana Zirvesi(1993) ve Strasbourg(1997) Zirvelerinde Avrupa Konseyi üye devlet ve hükümet başkanlarının:

- XXI. yüz yılın iddialı hedeflerinin karşılanmasına Avrupa Konseyi'ni katkıda bulunabilecek bir güce kavuşturulmasını dilediklerini;
- ön yargıları kaldıran ve Avrupa'nın tarihsel gelişimi sürecinde farklı ülkeler, dinler ve dünya görüşleri arasındaki olumlu etkileşimleri vurgulayan özgün bir tarih eğitimi programı aracılığıyla halklar arasında karşılıklı anlayış ve güvenin pekiştirilmesi gereğini dile getirdiklerini;
- yarının Avrupa'sının bizden kendimizi göstermemizi beklediği başlıca alanlarının eğitimsel ve kültürel boyutunu bir kez daha ortaya koyduklarını anımsayarak;

Tarihin ideolojik amaçlı çarpıtma ve dalaverelere konu edilmesinin Avrupa Konseyi'nin tüzüğünde belirtilen temel ilkelerine ters düştüğünü belirterek;

Parlamente Meclisi'nin eğitimin Avrupa boyutuyla ilgili (1111 (1989) sayılı tavsiye kararı) ve tarihle ve Avrupa'da tarih eğitimiyle ilgili (1283 (1966) sayılı tavsiye kararı) tavsiye kararlarını göz önünde bulundurarak;

Avrupa Eğitim Bakanları sürekli Konferansı'nın "Avrupa'da eğitimde yönelimler ve ortak yollar" temalı 19. oturumunda (Kristiansand, Norveç, 1997) kabul edilen 1. numaralı kararı, Avrupa Eğitim Bakanları sürekli Konferansı'nın "20. yüz yıl Avrupa'sında tarih öğrenmek ve öğretmek" projesiyle ilgili 20. oturumunda (Krakovi, Polonya, 2000) kabul edilen sonuçlar ve kararları göz önünde bulundurarak;

Güney-Doğu Avrupa ülkeleri Eğitim Bakanlarının resmi olmayan konferansında (Strasbourg, 1999) kabul edilen ve Avrupa Konseyi'nin uzun zamandır deneyimli olduğu konularda –tarih öğretimini de içinde- uygulamalı etkinliklere girilmesinin tavsiye edildiği duyuruyu göz önünde bulundurarak;

Kafkasya devletlerinin Eğitim Bakanları Bölgesel Konferansı'nda (Tiflis, Gürcistan, 2000) kabul edilen duyuruyu dikkate alarak;

Bakanların toplumsal miras eğitimi alanındaki etkinliklerin, geçmişin daha iyi kavranarak geleceğe bir anlam kazandırılmasında güçlü bir araç olduğunu teyit ettikleri üye devletler Bakanlar Konferansı'nın R (98) 5 sayılı tavsiye kararını göz önünde bulundurarak;

Avrupa Konseyi'nin kültürel güzergahlar üstüne Bakanlar Komitesi'nin (98) 4 sayılı kararını göz önünde dikkate alarak;

Bakanlar Komitesi'nin, kültürel ve tarihsel geleneklerdeki çeşitliliğe duyarlı kılarak gençlerin sınırlar ötesi ilişkiler alanında bir düşünce edinmelerine yardımcı olacağını teyit ettikleri kültürel alanda sınırlar ötesi yerel birimler ve devlet organları düzeyinde işbirliğinin geliştirilmesi üstüne üye devletlere R (2000) 1 sayılı tavsiyesini göz önünde tutarak;

Kültürel Miras alanı sorumlusu Avrupalı bakanların 5. Konferansının (Portoroz, Slovenya, 2001) tarih öğretiminin toplumsal mirasın kavranması ve açıklanması temeline dayanması ve toplumsal mirasların sınır ötesi yapısının öne çıkarılması gereğini teyit ettikleri tavsiyelerini dikkate alarak;

Bakanlar Komitesinin arşivlerin açılmaları iletilmeleri konusunda bir Avrupa politikası konulu üye devletlere, toplumun tarihe olan artan ilgilerini gözlemleyen ve Avrupa'nın yakın tarihinin daha iyi tanınmasının çatışmalar çıkmasını önlenmesine katkıda bulunabileceğini öne süren bakanlar arşivlerin iletilmeleri için demokratik değerlerle uyumlu ilkelere dayanan bir Avrupa politikası oluşturulması çağrısı yaptıkları R (2000)13 sayılı tavsiye kararını göz önünde bulundurarak;

Bakanlar Komitesi'nin, nefret içerikli söylemin, ırka dayalı nefreti, yabancı düşmanlığını, antisemitizmi yayan, teşvik eden, geliştiren ve haklı gösteren, biçimi ne olursa olsun her türlü dile getirme olarak gösterildiği, yine bakanların nefret içerikli söylemin medya tarafından yayıldığı daha zarar verici bir etkenliğe ulaştığının altını çizdikleri "nefret içerikli söylemler" üstüne üye devletlere R (97) 20 sayılı tavsiye kararını göz önünde tutarak;

Avrupa Konseyi'nin, uzlaşma ve halklar arasında karşılıklı olumlu etkileşim anlayışına dayalı tarih öğretimi alanındaki daha önceki çalışmaları -savaş sonrası dönemde tarih dersi kitaplarından taraf tutmaların, önyargıların çıkarılması için yapılan çalışmalarla «yeni Avrupa'da Tarih» projesi için zincirleme çalışmaların yanı sıra eski Sovyetler Birliği cumhuriyetlerine tarih öğretimini modernleştirmede yöntemler geliştirmelerine, yeni ders kitapları oluşturulmasına ve bunların sonucu olarak ta öğretmenlerin eğitilmelerine yardımcı olan «Tarih öğretimi ve Genel Sekreter'in yeni girişimi» programı- çalışmalarını dikkate alarak;

Sembolik nedenlerle Federal Almanya Cumhuriyeti Tarih Evi'nde gerçekleştirilen (Haus der Geschichte, Bonn, Almanya, 2001) «20. yüz yıla çapraz bakışlar» projesinin sonuç konferansı sırasında sunulan, «20. yüz yıl Avrupa'sının tarihini öğrenmek ve öğretmek» projesinin sonuçlarını ve öğretmenlerin hizmetine verilen tüm araç ve gereçleri öğrenmiş olarak;

«20. yüz yıl Avrupa'sının tarihini öğrenmek ve öğretmek» projesinin:

- tarih öğretiminde hoşgörü ve çoğulcu bir yaklaşım geliştirmede özellikle bireysel araştırma ve analiz yeteneklerinin geliştirilmesiyle somut gelişmeler sağlamayı;
- iletişim teknolojilerini ve yeni teknik araç kaynaklarını değerlendirerek eğitimsel yenilikleri öne çıkarmayı;

- yirminci yüz yıl Avrupa tarihinin temel konularına açık seçik yaklaşımlar hazırlamayı;

olanaklı kıldığını gözlemleyerek üye devletler hükümetlerine, anayasal çerçevelerine, ulusal ve yerel yapılara ve eğitim sistemine saygılı kalarak:

- tarih öğretimi ve tarih öğretmenlerinin eğitimi için şimdiki ve gelecekteki reformlar kapsamında işbu tavsiye kararının ekinde belirtilen ilkelere özendirmeyi;
- işbu tavsiye kararının ekinde öne çıkartılan ilkeler konusunda, başta «Yirminci yüz yıl Avrupa'sının tarihini öğrenme ve öğretme» projesi kapsamında hazırlanmış olan öğretim kaynaklarının tümü olmak üzere bunları vurgulayan referans belgelerinin desteğiyle uygun ulusal, bölgesel ve yerel prosedürler yoluyla kendi ülkelerinin ilgili kamu ve özel kurumlarının bilgilendirilmelerini güvence altına almayı;
- sonradan belirlenecek uyarlamalar temelinde devletler arasındaki güven ve hoşgörü ilişkilerinin güçlendirilmesi ve yirmi birinci yüz yılın dayatmalarını karşılayabilmek için tarih öğretimiyle ilintili etkinlikleri sürdürmesini;
- başta Kültürel Miras kapsamında yürütülen çalışmalar ve «Demokratik Yurttaşlık için Eğitim» projesi olmak üzere Avrupa Konseyi'nin projelerini değerlendirerek bütünsel bir yaklaşım sergilemelerini tavsiye eder.
- Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'nden bu tavsiye kararını Avrupa Konseyi'nin üyesi olmayıp Avrupa Kültürel Sözleşmesi'nde taraf olan devletlerin dikkatine sunmasını ister.

Rec (2001) 15 sayılı Tavsiye Kararına Ek

1. XXI. yüz yılda tarih öğretiminin hedefleri

Demokratik bir Avrupa'da tarih öğretiminin:

- sorumlu ve etkin bir yurttaşın yetiştirilmesinde ve her türlü ayrılıklara saygı yaklaşımının geliştirilmesinde –ulusal kimlik ve hoşgörü ilkeleri üstüne kurulu bir saygı anlayışı- en önemli yeri tutuyor olması;
- halklar arasında uzlaşma, birbirini anlama ve tanımada, karşılıklı güvende belirleyici bir unsur olması;
- hoş görü, karşılıklı anlayış, insan hakları ve demokrasi gibi temel değerlerin yaygınlaştırılmasında önemli bir rol oynaması;
- çatışan giderek dramatik özellikleri de içinde ayrı yanlarıyla zenginleşen, ortak tarihsel ve kültürel mirasa dayalı Avrupa'nın özgür iradeyle inşasının temel öğelerden birini oluşturması;
- bütünsel bakış açısı içinde, karşılıklı anlayış ve güven yaklaşımı çerçevesinde toplumların barışçıl gelişmelerinin yanı sıra gençlerin Avrupa'nın inşasında etkin biçimde katılmaları hedefiyle onların geliştirilmeleri ve ilerletilmelerine doğrudan katılan bir eğitim politikasında yer almak;
- diyalog, tarihsel olguları araştırma, özellikle ihtilafli ve duyarlı konularda çok bakış açılı ve açık bir tartışma aracılığıyla öğrencilerde sunulan bilgileri eleştirel ve sorumlu bir yaklaşımla inceleme ve yorumlamayı sağlayacak zihinsel yetkinlik geliştirilmesini olanaklı kılmak;
- Avrupalı yurttaşın yerel, bölgesel, Avrupa ve dünya boyutlarıyla tarihsel ve kültürel ortak mirası tanıyarak bireysel ve toplumsal kimliğini değerlendirmesini sağlamak;
- insanlık suçlarının önüne geçilmesini sağlayan bir araç olmak.

2. Tarihin Kötü Amaçlarla Kullanılması

Tarih öğretimi ideolojik düzenbazlığa, propagandaya araç edilmemeli, aşırı ulusçu, yabancı düşmanı, ırkçı, antisemit ve hoşgörüsüz, görüşlerin yayılması için kullanılmamalıdır.

Tarihsel araştırmalar ve okullarda öğretildiği biçimiyle tarih, hangi niyetle ve biçimde olursa olsun:

- kanıtların çarpıtılması veya çarpıtılmış kanıtlar üretilmesi, hile katılmış istatistikler, üzerinde oynanmış resimler vb.;
- bir olayı saklamak veya haklı çıkarmak için başka bir olayın üstüne odaklanmak;
- propaganda amaçlarıyla geçmişi saptırmak;
- "biz" ve "onlar" çiftlemesine yol açacak biçimde geçmişin aşırı ulusçu yorumu;
- tarihsel kayıtların istismarı;
- tarihsel olguların göz ardı edilmesi

- yollarıyla tarihin saptırılmış tasvirlerini yayıyorlarsa Avrupa Konseyi'nin temel değer ve ilkeleriyle bağdaşmaları söz konusu değildir.

3. *Tarih öğretiminde Avrupa boyutu*

Avrupa'nın inşası hem Avrupalıların özgürce katıldıkları bir kararın hem de tarihi bir gerçeğin ifadesi olduğundan:

- yerel, bölgesel, ulusal ve Avrupa düzeylerinde süregelen tarihsel ilişkilerin varlığını göstermek;
- çok açık biçimde Avrupa boyutları olan dönemlerin ve gelişmelerin, özellikle tarihi ve kültürel olayların, Avrupa bilincini pekiştiren yönelimlerin öğretilmesini teşvik etmek;
- okullar arası işbirliğini ve Avrupa tarihiyle ilişkili proje değiş tokuşunu yaymak için değerlendirilebilecek her aracı, en başta bilişim teknolojisini kullanmak;
- öğrencilerde diğer Avrupa ülkelerinin tarihlerine ilgiyi geliştirmek;
- Avrupa'nın inşası sürecinin kendisinin öğretimini benimsetip yaymak yerinde girişimler olacaktır.

Genişlemiş, demokratik ve barışçıl bir Avrupa'da tarih öğretiminde Avrupa boyutunun yüceltilmesi için:

- Kültürel İşbirliği Konseyi'nin yürüttüğü «Yirminci yüz yılda Avrupa tarihini öğrenme ve öğretme» projesi sırasında yapılan çalışmanın gerek içerik gerekse yöntemsel yaklaşım açısından sonuçlarını göz önünde bulundurmak;
- demokratik düzenin kurulması ve pekiştirilmesi sürecinde tarih öğretimi, yeni ders kitapları ve yöntemsel kılavuzların hazırlanması reformlarında Avrupa Konseyi programlarından esinlenmek;
- tarihi miras bilincinin yükseltilmesi ve öğretilmesinde Avrupa Konseyi programlarından esinlenmek;
- «Yirminci yüz yılda Avrupa tarihini öğrenme ve öğretme» projesi kapsamında üretilen eğitim araçlarının bilişim ve iletişim teknolojilerini yerinde kullanarak olası en geniş biçimde dağıtmak;
- başta Rusya Federasyonu, Kafkasya ülkeleri, Güneydoğu Avrupa ülkeleri ve Karadeniz bölgesi ülkelerinde olmak üzere ders kitapları da içinde yeni müfredatların ve tarih öğretiminde standartların hazırlanmasında desteği artırmak;
- Avrupa Konseyi'nin görev sırasında sürekli eğitim programından öğretmenleri Avrupa bağlamında görüşleri ve deneyimleri kıyaslama olanaklarına kavuşmaları için eğitim görevlilerini yararlandırmak.

4. Müfredat İçerikleri

Tarih öğretiminin ansiklopedik bilgiler yığımdan kaçması gerekmektedir beraber şu noktaları da içermesi zorunludur:

- müfredatlar hazırlanırken göz önünde bulundurularak öğrencilerde dünyanın diğer yerlerine açık bir «Avrupalı bilinci» oluşmasını sağlayacak Avrupa boyutu bilinci yükseltilmesi;
- öğrencilerde eleştirel yaklaşımın, kendi başlarına düşünme yetilerinin, nesnellik, çarpıtılmış görüşlere karşı koyma direncinin geliştirilmesi;
- çok özel anlamı olan dönemler ve olgular aracılığıyla yerel, ulusal ve küresel düzeyde ele alınan Avrupa tarihine damgasını vuran olayları ve anları;
- kültürler arası etkileşimi ortaya koymayı olanaklı kılan tarihsel miras çalışması çerçevesinde en başta keşfe dayalı eğitim bilimini kullanarak araştırma ve meraklılık ruhunun geliştirilmesi;
- müfredatlarda Avrupa'nın tarihsel gelişimi sürecinde farklı ülkeler, dinler görüş akımları arasında olumlu etkileşimi ön plana çıkararak önyargıların ve basmakalıp yaklaşımların saf dışı bırakılması;
- tarihsel bir olgunun inkar edilmesi biçiminde olsun, çarpıtılarak olsun, yer vermeyerek olsun, bilmezlikten gelerek olsun ve ideolojik amaçlarla kullanarak olsun tarihin amacından saptırılmasının eleştirel yaklaşımla incelenmesi;
- farklı olguları, kanıları ve görüşleri dikkate alarak olduğu kadar gerçeği araştırma yoluyla tartışmalı konuların incelenmesi.

5. Öğrenme yöntemleri

Kaynakların kullanılması

Tarihsel olguları verirken ve öğrenilmek üzere bunları eleştirel ve çözümsel bir yaklaşımla yansıtarken eğitim araçları için en değişik kaynaklara başvurulmalıdır . Bu kaynaklar:

- özellikle Orta ve Doğu Avrupa ülkelerinde daha önceleri ulaşılması asla olanaksız olan gerçek belgeleri şimdi kamu hizmetine sunan açık arşivler;
- belgesel ve kurgusal filmler ve işitsel görsel üretimler;
- hem bireysel hem de topluluk düzeyinde ve öğretmenlerin yaşamsal bir yer tuttıkları yöntemlerle incelenmesi gereken bilişim teknolojisinin taşıdığı araçlar;
- öğrencilerde yakın geçmişte yaşanmış olayların, günlük yaşamları boyutuyla somut biçimde algılanmalarını sağlayacak Avrupa'da bir uçtan bir uca kurulmuş her türlü yirminci yüz yıl müzeleri ve tarihi imgesel değerleri olan yerler;
- yakın geçmişin tarihi olaylarına ilişkin sözlü tanıklıkla gençlerin gözünde tarihin canlanmasını sağlamasının yanı sıra «yazılı tarihte» yer verilmemiş farklı görüşler ve bakış açıları sunan sözlü tarih.

Bireysel araştırma

Öğrencilerin bilgi toplamada merak, girişim yeteneklerini ve temel olguları saptama yeteneklerini teşvik etmek üzere kendi düzeyleri ve ortamları çerçevesinde bireysel araştırmaya yönelmeleri cesaretlendirilmelidir.

Grupsal Araştırma

Öğrenci grupları, sınıflar ve okullar gerek diyalog için gerekse görüşlerin açıkça ve hoşgörü kuralları çerçevesinde karşılaştırılmaları için koşulları yaratmak üzere araştırma projeleri oluşturmaya veya aktif öğrenmeye cesaretlendirilmelidirler.

Bilim kolları ötesi ve bilim kolları arası yaklaşım

Tarih eğitimi her fırsatta bilim kolu ötesi ve bilim kolları arası yaklaşımının eğitim potansiyelini değerlendirmelidir. Bu, başta edebiyat, coğrafya, toplum bilimleri, felsefe, güzel sanatlar hatta somut bilim kolları da içinde olmak üzere okul müfredatı bütünü oluşturarak diğer bilim kollarıyla ilişkiler kurarak yapılmalıdır.

Uluslararası ve sınır ötesi yaklaşım

İçinde bulunulan duruma göre, ortak bir konunun araştırılmasına dayanan uluslararası ve sınır ötesi projelerin uygulanmaya konması, karşılaştırmalı yaklaşımlar veya farklı ülkelerdeki birçok okulda ortak bir görevin yerine getirilmesi, yeni bilişim teknolojilerini değerlendirerek ve okullar arası ilişkiler ve değiş tokuşlar oluşturularak teşvik edilmelidir.

6. *Öğretim ve anımsama*

Yaşam koşullarının iyileştirilmesi amacıyla bilimin barışçıl kullanımı, demokrasinin ve insan haklarının yayılması gibi yirminci yüz yılın olumlu başarılarını vurgulamanın yanı sıra holokost, soy kırımı ve diğer insanlık suçları, etnik temizlik ve insan haklarının ve Avrupa Konseyi'nin sınımsızlığına bağlı olduğu temel değerlerin yığınsal biçimde ihlali gibi bu yüz yıla damgasını vurmuş yıkıcı olayların yinelenmesini veya yadsınmasını önleyici olası her türlü eğitimsel önlem alınmalıdır. Bu önlemler şunları içermelidir;

- Avrupa ve dünya tarihine gölge düşüren olaylar ve bunlara yol açan nedenler konusunda öğrencilere bilgi edinme ve bilinç geliştirmede yardımcı olma;
- bu olaylara götüren ideolojiler ve bunların yeniden ortaya çıkmasının nasıl önleneceği konusunda düşünme;
- Kültürel İşbirliği Konseyi üyesi devletlerde öğretim üyelerinin görev sırası yetiştirme programları çerçevesinde bu alanda eğitilmelerini yönlendirme, geliştirme ve eşgüdümleme;
- yeni teknolojilerinin sağladığı kaynakları da değerlendirerek bu konuda var olan belgelere ulaşmayı kolaylaştırma ve bu alanda eğitim kaynakları merkezleri ağı geliştirme;
- Eğitim bakanlarının (Krakovi, 2000) okullarda holokost anısına ve insanlık suçlarının önlenmesine ilişkin her üye devletin tarihine uygun olarak bir anma günü ayrılması kararının uygulamaya koyulması ve uygulamanın izlenmesi;
- holokostun öğretilmesi, anma ve araştırma üstüne uluslararası işbirliği için Task Force kapsamında eğitim alanında Avrupa Konseyi'nin özgün katılımının zenginleştirilmesi.

7. *Tarih öğretmenlerinin başlangıç ve görev sırası yetiştirilmeleri*

Tarih öğretmenlerinin başlangıç ve görev sırası yetiştirilmeleri:

- öğretmenlerin karmaşık, derin düşünce ve araştırmaya dayalın tarih öğretimi yöntemlerini kullanmalarını teşvik etmek, olanaklı kılmak;
- gelecekteki ve mesleğe halen girmiş tarih öğretmenlerini başta bilişim ve iletişim teknolojilerinin kullanımını olmak üzere en son ürünler, araçlar ve yöntemler konusunda bilgilendirmek;
- olgusal bilgilerin ötesine uzanan ama dikkate de almasının yanı sıra öğrencilerin tarihsel olguları ve bunların toplumsal, coğrafi ve ekonomik vb. olmak üzere farklı ortamlarda günümüzdeki etkilerini yorumlamalarını ve ele almalarını olanaklı kılmayı hedefleyen öğretim teknikleri konusunda öğretmenleri bilgilendirmek;
- yalnız öğrencilerin ezberledikleri verileri değil adı geçen verilerin bilinci sayesinde yürürlüğe koyabilecekleri etkinlikleri de -tartışmalı konular için araştırma, tartışma veya inceleme olabilir- dikkate alan değer biçme, hesaplama tekniklerini öğretmenlerin kullanmalarına yardımcı olmak;
- diğer öğretmen meslektaşlarıyla işbirliği içinde sınıflarda farklı dersleri bir arada içeren öğretim ortamlarını tasarlayıp yaratmak.

Bilişim ve iletişim teknolojileri tarih öğretmenlerinin rollerini dönüşüme uğrattıkları günümüz koşullarında şunların yapılması önem taşımaktadır:

- değiş tokuşlar için fırsatlar yaratmak böylece öğretmenlerin yeni öğretim yöntemleri de içinde olmak üzere çok farklı öğrenme ortamlarının varlığının bilince olmalarını sağlamak;
- mesleğin bu yeni yöntemlerin gelmesiyle karşılaştığı güçlükleri, tereddütleri ve kuşku­ları ele alan tartışma gruplarının kurulmasını desteklemek;
- yalnız belgeleri ve var olan siteleri değil bu belgeler ve sitelerin sundukları bilgilerin doğruluk derecesini de belirten kaynak bankaları geliştirmek.

Bu hedeflere ulaşabilmek ve tarih öğretmenine özgü bir kesit oluşturmak üzere şunların gerçekleştirilmesi yerinde olur:

- tarih öğretmenleri için yetiştirme kurumları, bu kurumlardaki kursların sürekliliği ve nitelikliliği için gereksinim duyulan desteği sağlamak ve tarih öğretmenlerinin profesyonelliklerini ve toplumsal konumlarını pekiştirmek;
- tarih öğretmeni eğitimcilerinin eğitimine bu tavsiye kararının içerdiği ilkeler doğrultusunda özel bir özen göstermek;
- tarih öğretmenleri için başlangıç ve görev sırası yetiştirme sürecine özgü hedefler, yapı­lıklar ve standartlar konusunda kıyaslamalı araştırma gerçekleştirmek ve bunu yaparken kurumlar arası işbirliğini ve tarih öğretmenlerinin başlangıç ve görev sırası yetiştirme reformunun yanı sıra görev sırası yetiştiricilerin eğitimi reformu için gerekli bilgi değiş tokuşunu sağlamak;

- tarih öğretmeni yetiştirilmesinde etkin veya ilintili tüm kurumlar arasında (özellikle medya) özel rollerini ve kendine özgü sorumluluklarını vurgulama amacıyla ortaklıklar arayıp bulmak ve teşvik etmek.

8. *Bilişim ve iletişim teknolojileri*

Dile getirme özgürlüklerine ve yasal çerçeveye saygılı kalarak ırkçı, yabancı düşmanı ve tarihin saptırımı içeriklerin başta internet sistemi aracılığıyla yayılmasına karşı savaşım için gerekli önlemler alınmalıdır.

Gerek okul gerekse okul dışı yaşamlarında bilişim ve iletişim teknolojilerinin gençler tarafından yaygın biçimde kullanılışı bağlamında bu teknolojilerin aşağıdaki özelliklerini göz önünde bulunduran bir eğitim ve öğretim geliştirilmelidir. Bu teknolojiler:

- tarih öğretiminde yaşamsal bir kaynak oluşturuyorlar;
- özellikle kaynakların güvenilirliği ve çeşitliliği konusunda derinlemesine düşünmeyi gerektiriyorlar;
- öğretmenlere ve öğrencilere çok yönlü yorumlara ve özgün kaynaklara ulaşma olanakları sağlıyorlar;
- bilgilere ve tarihsel verilere ulaşımı inanılmaz derecede genişletiyorlar;
- değiş tokuş ve diyalog fırsatlarını çoğaltıyorlar.

Öte yandan öğretmenlere aşağıdakileri gerçekleştirebilmek için koşulların yaratılması yerinde olur:

- seçme-ayıklama sürecinde, bilgi kaynaklarının ve bilgilerin kendilerinin güvenilirliğine değer biçmede öğrencilerine yardımcı olmak;
- sınıflarında eleştirel çözümlere, görüş noktalarının çoğulluğuna ve olguların yorumlanmasında kültürler ötesi yaklaşıma dayanan ders yöntemlerine yer vermek;
- öğrencilerinin eleştirel çözümler ve örneksemeli kafa yorma yeteneklerini geliştirmelerine destek olmak.

19 Aralık 1954'te Paris'te imzalanan Avrupa Kültürel Sözleşmesi'nin, imza koyan her bir devleti imzalayan diğer devletlerin tarih ve uygarlıklarının öğrenimini teşvik ettiğini, bu öğrenimi diğer ülkeler sınırları içinde de sürdürmeye çağırdığını.